

Devrimci parti inşasının ilksel evreleri üzerine

“Proletaryanın şimdiki yaşamsal görevi, dünyayı yeniden yorumlamak değil ama tepeden tırnağa yeniden kurmaktır.”

- Lev Troçki, 1940.

1.) Devrimci parti sorunu bugün negatif bir biçimde, yani yokluğuyla insanlığın bütün sosyal, organik ve kültürel sorunlarına içkin olan biricik sorundur. Gıda talanı ve açlık krizi, devrimci partinin yokluğu buhranı ile ilgilidir. Grev yasakları uygulaması, devrimci önderliğin var edilmesi sorunuyla bağlantılıdır. Niteliksiz eğitim ve sağlık hizmetleri, hatta bu hakların kronik noksanlığı, devrimci parti krizine içkindir. Sınıflı toplum örgütlenmesi, emperyalist askerî işgal hareketleri, salgın hastalıklar, çevresel yıkım, etnik ayrımcılık, toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve benzerleri; hepsi insanlığın çeşitli toplumsal kriz dinamikleri olarak, mevcut toplumu devrimci bir biçimde dönüştürecek olan programın örgütsel temsilinin yokluğuna dair olan; bu eksiklikte içkin olan unsurlardır. On senelerdir devrimci partinin inşası sorunundan bahsediliyor olunması ve aslında devrimci parti inşasının, insanlığın kendi tarihi boyunca karşılaştığı en zorlayıcı ve uzun erimli görev olması, işte bundandır.

2.) Bugün insanlığın karşı karşıya olduğu tarihsel tehditlerin bütünü, olgunlaşmayı bırakıp artık dalında çürümeye yüz tutmuş olan kapitalizm ürünü koşulların gecikmiş ölümüyle, bugün henüz mütevazı mevzilerde bulunan, yeniden emekleme çağına dönmüş olan devrimci önderlik inşasının gecikmiş doğumunun ve gelişiminin sentezinden doğmaktadır. Kapitalist toplumsal ilişkilerin kendilerinin ve onların yıkıcılığının ilerleyişi, sınıf bilincinin gelişimi ile otomatik olarak doğru orantılı değildir. Devrimci partiyi, bu otomatizmin yokluğu olanaklı kılar ve olanaklı kıldığı anda da, ona bir zorundalık atfeder.

3.) Türk solunun devrimci önderliğin inşasını yakıcı bir ihtiyaç olarak gören kesimlerinin büyük çoğunluğunun ardında toplandığı üç hatalı anlayış tipi bulunmaktadır. 1.) Devrimci dönemi sadece beklemekle yetinip, şimdilik entelektüel eğitimle yetinenlerin var ettiği anlayış. Bu kamptakiler, devrimci dönemi bekledikleri sırada edindikleri entelektüel derinlik sayesinde, işçi hareketinin onları kitlelerin başına getireceğini öngörürler. 2.) Devrimci durumu, protestolar-eylemler ve benzeri başka hareket biçimleriyle, kendilerinin yaratabileceğini düşünenlerin temsil ettiği anlayış. Devrimci örgütün bir inşa taktiği olarak uygulanan bu hareketçi sapma, genellikle kadroların teorik-politik olarak yetersiz kalıp etkisizleşmesi veya onların siyasal olarak yorulup demoralize olması ve atıllaşmasıyla sonuçlanır. Bu anlayışa göre bir parti, hareketçi-protestocu olduğu ölçüde devrimci, “alanda” olduğu ölçüde güçlüdür. 3.) Mükemmel militan kadrolar oluşuna dek devrimci eylemin ve devrimci parti inşası faaliyetinin mümkün olmadığını düşünenlerin ileri sürdüğü anlayış. Bu maddeye dahil edilebilecek akımlar genelde siyasal faaliyetlerini pedagojik sınırlarda tutarlar. Bu da onları bir tür asgari ekonomizme ve uvriyerizme sürükler. Asgari ekonomizme sürüklendikleri için, temas ettikleri işçilerin gerici önyargılarıyla mücadele etme yönündeki politik kapasitelerini yitirirler ve bir süre sonra, kitlesel burjuva-sendikal bilince uyarlanıp, devrimci programın propagandasını terk ederler. Böylece, ironik bir şekilde, başta kendilerine hedef olarak koydukları “mükemmel militan kadroların oluşumu” noktasında felç kalırlar.

4.) Bu üç anlayışın da, neden devrimci bir örgütün yaratımında başarılı olamayacağı açıktır. Bu anlayışların hepsi, şöyle veya böyle, proletaryanın sınıf bilincine kendiliğinden bir biçimde, mekanik olarak ulaşacağını varsaymaktadır çünkü bu anlayışlar, sosyalist devrimin öncü gücü olarak proletaryanın çeşitli katmanlarında disiplinli ve sabırlı bir politik eğitimin Leninist tarzda örgütlenmesi perspektifinin terk edildiğinin göstergeleridir. Proletarya ise hiçbir zaman kendiliğinden bir şekilde, gündelik hayatın getirdiği ekonomist bilincin ötesine sıçrayarak, mekanik olarak sınıf bilincine erişemez. Bu asla olmayacaktır. “Önce sosyalist formasyon, sonra parti”, “önce hareket, sonra parti” ve “önce binlerce militan, sonra parti” şemaları, partinin ne olduğunun anlaşılmasındadır. Devrimci örgütün ne olduğu anlaşılmadan, o inşa edilemez ve o inşa edilemediği sürece, işçi sınıfı komünist programıyla iktidarı fethedemez. Yine anlaşılabilirliği üzere, bu eğilimlerin hepsi kendi politik perspektiflerini, kendilerine özgü metodolojilerinin çerçevesinde, işçi sınıfının sözde devrimci olmayan rolü üzerine

kurmuştur. Zira parti inşası noktasında yaşanan bu üç sapma, ancak bu üç sapmanın öznelerinin üzerlerinde durdukları sosyopolitik zeminin şu olmasından kaynaklanmaktadır: İşçi sınıfı tarihsel süreçte belirleyici güç olmaktan çıkmıştır. O halde bu sınıfı örgütlemenin, bu sınıfın bilincinde komünist sıçramalar yaratmanın politik bir anlamı kalmamıştır.

5.) Devrimci örgüt doğaçlanamaz. Çünkü teori ile pratiğin birliği, bütün imkanlarıyla verili değildir. Teorik analizi olmayan pratik faaliyetin zamansal çapı ancak kısa vadeli olabilir ki bu, Türk solunun sıkça yaptığı üzere yarının görevlerini, bugünün göstermelik “başarıları” için feda etmektir.

6.) Devrimci veya karşıdevrimci durumlar, dahası uzama eğilimi taşıyan devrimci olmayan dönemler sadece merkezci ve reformist yapılarda değil, devrimci örgütlerde de hızlı büyümelerle çöküşlere, bölünmeler ile birleşmelere, atılıklar ile atılımlara sebep olabilir. Bu sosyolojik gerçeğin gösterdiği olgu şudur: Parti inşasının EVRİMCI bir yolu yoktur. Parti ancak DEVRİMCI metodolojinin sıkı bir takipçisi olunarak bina edilebilir.

7.) Devrimci Marksist partinin gelişimini kronolojik olarak genellikle üç aşamaya ayırırız: Dar bir propaganda grubu, ardından sıkı kadroların merkezileştiği bir öncü sınıf partisi ve son olarak, Leninist kriterlere uygun, kitlesel etkiye sahip, kitleleri harekete geçirici bir özgücü olan devrimci işçi partisi. Ancak devrimci partinin bütün inşa aşamalarından teker teker geçeceği ve bu aşamaları veya bir aşamayı yalnızca bir defa geçeceği yönünde mutlak bir sosyolojik yasanın olmadığını unuturuz. Devrimci önderliğin inşasında sıçramalar ve geriye düşüşler mevcuttur. Parti inşasının farklı aşamaları propagandanın, ajitasyonun, eğitimin ve örgütlenmenin dönemin politik ve sosyal karakterine göre farklılaşan oransallıklarında ifadesini bulur.

8.) Program, devrimci bir mücadele örgütünün yaratımı pratiğiyle ilişkilendirilmediği müddetçe, bir fetiş halini alır. Program esas olarak, parti inşasının somutlaşmasını sağlar ve inşaaya bilimsel ilkeler tarafından rehberlik edilmesine alan açar. Üyelerin, önderliğin devrimci devamlılığını teste tabi

tutabilmesinin yolu, programdan başka bir şey değildir. Partinin iktidar mücadelesi, kendi programını yaşayan sınıflar mücadelesinde önderlik konumuna yükseltme mücadelesidir. Parti canlı bir organizmadır ve bunun biricik kaynağı, programın tecrübeler karşısında yanlışlanan veya zenginleşen bir yaşayan organizma olmasıdır.

9.) Nasıl ki devrimci program dünyadan ulusa, ulustan yerele, yerelden sektörel olana ve sektörel olandan da dönemsel olana doğru tümünden gelimci bir parçalılık taşırsa, parti örgütlenmesi de aynı ilkesel parçalılığı, fiziksel ve zamansal düzlemde taşır. Bu bağlamda bir propaganda grubundan çıkışın öncelikli politik şartlarından biri, kadroların “ulusal” çalışmayı enternasyonalist bir perspektiften; yani dünya devriminin diyalektiğinden yorumlayıp kavramasıdır.

10.) Stalinist kliklerden ve burjuva ordulardan farklı olarak, devrimci Marksist partinin kadroları politize oldukları ve yönetime ortak oldukları oranda atomize olmazlar. Parti içi rejimin bürokratik despotizm değil, demokratik merkezîyetçilik olması, partinin bir “kongreler iktidarı” olmasını sağlar. Devrimci önderlik inşası, asla bir adet önderlik inşası değildir. Bu, partinin her biriminde bir önderliğin inşasıdır. Partinin hatalarından arınmasının ve sıçrama gerçekleştirebilmesinin en önemli şartı, süreklileşmiş ve örgütsel olarak sadık bir eleştirel metodun, pusula olarak egemenlik kazanmasıdır.

11.) Sadakat sinik bir diplomasiyle kurulamaz. Proleter sadakat, bütün sorunlara yüksek düzeyli bir politik yaklaşımla mümkün olabilir. Küçük burjuva rekabetçilik ve öznel klikçilik, ancak politize olunarak durdurulabilir. Disiplin kör, düşüncesiz ve mekanik değildir. Partinin birimleri yalnızca bilgilendirmeler yapmakla görevli değildir; aynı zamanda dünya durumu ve ulusal durum üzerine kendi görüşlerini oluşturmak ve partiye sunmak zorundadır. Parti önderliğinin mücadele cepheleriyle ilişkilenmesi, bu birimlerin politik analiz ve faaliyetleri sayesinde hayat bulur.

12.) Proletarya, partinin ihtiyacını hissettiği kolektif çalışma ve yürütme ruhunu, işçi sınıfı topluluğunda zaten kazanmaktadır. Partiye kazanılan küçük burjuva ise

bunu ancak işçi hareketinde öğrenebilir. Ancak küçük burjuvanın bu öğrenimi, politik olarak uvriyerizm (işçicilik) yapılması gerektiği anlamını taşımaz. Aksine uvriyerizm ulusal, yerel, sendikal ve ekonomist önyargıları besleme noktasında, son derece işlevsel bir sol içi araç rolünü üstlenebilir.

13.) Küçük burjuva üye ayrıcalıklı bir sosyal sınıfa ait olmanın bütün avantajlarını ve görünümelerini reddetmeli, sömürücülerin etik kodlarına ve kamuoyu görüşlerini yönlendirmek için kullandıkları sözde “tarafsız” argümanlarına karşı gelmeli, işçi sınıfıyla mücadele koşullarını paylaşmalı, parti çalışanlarına dönük sınıfının doğasından kaynaklanan kibrini yok etmeli ve yine sınıfsal konumunun mantığı olan “emretme” refleksini terk etmelidir.

14.) Kadroların, ancak özellikle de işçi kadroların görevleri ücretler ve koşullar üzerinde başlayan ilksel ekonomik mücadelenin sınırlarının, yerel ve uluslararası sınırların sınıf mücadelesinde aşılmasını sağlayabilmek, işçilerin teker teker bütün bireysel deneyimlerini parti için bir genel deneyim okuluna çevirmek ve ajitatör ile propagandacının devrimci yeteneklerini, kendi yeteneklerini geliştirmektir. Bu, küçük burjuva protestocunun ve sözde eleştirel entelektüelin işinden çok daha zordur. Onların karşısında olmayan engeller, bu kadroların karşısında mevcuttur: Aile doyurmak, yoksulluk, mesai saatleri ve değişimi, kültür düzeyi düşük bir sosyal kesimde faaliyet yürütme zorunluluğu ve benzerleri. Yine de işçi kadrolar, aydın ile küçük burjuvanın kalın kafasına girmeyen politik ihtiyaçları bir çırpıda anlayabilme ve aktarabilme yetisine sahiptir.

15.) Bu yüzden devrimci parti ayrımcılık, eğitim imkanlarının sınırlılığı veya çalışma saatlerinin yarattığı zaman sıkıntısı benzeri, işçilerin kadrolaşmasının önünde bulunan bütün, ama bütün öznel ve nesnel engelleri tespit edip, onların örgütsel çözümlerini hazırlamak durumundadır. Tabiri caizse parti, işçi kadrolarını, kapitalist toplumsal örgütlenmenin bütün dönemlerine özgü bu zorlukları mazeret göstererek “gettolaştıramaz”, onların görevlerinde sınırlamaya gitmeyi kabul edemez.

16.) Devrimci parti inşası noktasında küçük burjuva protestoculuğa savrulan Türk

oportünizminin alameti farikası, işçi sınıfının devrimci bilincini geliştirme şeklindeki tarihsel faaliyeti sürekli olarak küçümsemesidir. Kitlelerin devrimci kapasitelerine hiçbir şekilde güven duymayan yalıtılmış orta sınıf bireylerinin radikalizminin öngördüğü parti inşası taktiği, proletaryanın toplumsal önderlik rolünün inkarından, küçük burjuva aydınların işçi sınıfı hareketini örtbas etme girişiminden beslenmektedir.

17.) Lenin, geleceğin Bolşevik militanlarını orta sınıf protestoculuğun ve öznel iradeyle devrimci durum yaratma yönündeki maceracı küçük burjuva radikalizminin tehlikelerine karşı şöyle uyarıyordu: *“Hükümet, kendi yararına olacağı için, bizim belirleyici eyleme doğru pervasız bir adım atmamızı ister. O, çileden çıkmış durumda; çünkü partimiz barışçıl gösteriler sloganını yükseltmektedir. Biz, tetikte bekleyen küçük burjuvaziye, ilkelerimizden zerre kadar ödün vermemeliyiz. Proleter parti, politikasını, örgütlenmeye gereksinim duyulan yerde öznel istekler üzerinden biçimlendirirse, en büyük yanlışın sorumlusu olur. Çoğunluğun bizimle olduğunu iddia edemeyiz. Bu durumda, partimizin sloganı, ‘dikkat, dikkat, dikkat’ olmalıdır.”* Lenin, devrimci hareketin formasyonunun, devrimci hedeflere hizmet etmek üzere tasarlanmasını savunuyordu. Bu hedef ise, bir sonraki militanlar kuşağına çeşitli sofralarda anlatılacak olan cılız “başarı” momentlerinin veya nostaljik radikal-maceracı anıların biriktirilmesi değil, iktidarın fethiydi. Parti, politikasını “öznel istekler” üzerinden biçimlendiremezdi; bu politika mevcut durumun karakteri, işçilerin verili bilinç durumu ve partinin içinde bulunduğu inşa aşamasının sentezini temsil etmek durumundaydı.

18.) Benzer biçimde, Amerikan komünizminin kurucularından James P. Cannon da, propaganda aşamasındaki bir devrimci oluşumun izlemesi gereken yol üzerine, kendi deneyimlerinden birtakım dersler çıkarıyordu: *“Kitlesele bir tabana sahip olmayan, işçiler tarafından henüz büyük ölçüde tanınır hale gelmemiş bir parti, işçilere propaganda ve sabırla anlatma yoluyla ulaşmalı; onun örgütleyemediği ‘eylem’e ve mevcut koşullar altında yalnızca ona zarar verebilecek olan ‘şiddet’e abartılı vurgu yapılması yönündeki sabırsız taleplere kulak asmamalıdır. Lenin’in partisinin, azınlıkta olduğu sürece provokasyonu önlemek ve barışçıl propaganda formülüne sadık kalma konusunda nasıl sürekli dikkatli hatta sakıngan olduğu göz önünde bulundurulursa, bizim partimizin*

şimdiki mevcut gücüyle 'daha cesur' bir yol izlemesi gerektiği yönündeki en küçük bir öneri, gerçeklikten kopuk bir karabasan gibi, bütünüyle gerçektışı olur." Cannon'un yöntemi, işçi sınıfı içinde devrimci bir öncü oluşturmak, sınıf hareketinin genelinde programatik rehberlik işlevine sahip olabilmek ve proletaryayla onun sınıf mücadelesinin belirleyici rolü etrafında bu devrimci kılavuzluk-önderlik inşasını iktidarın fethi perspektifine oturtmak yönündeki Leninist inşa stratejisinin savunuculuğunu üstleniyordu.

19.) Bu noktada devrimci partinin gücünün üye sayısına göre değil, kadrolarının işçi hareketinde sahip olduğu otoriteye göre belirlendiğini hatırlatmakta fayda var. Bu sebeple parti inşası görevinin mantıksal gereksinimi nicel üye kazanımından önce, stratejik mücadele sektörlerinde nitelikli kadro yetiştirilmesidir. Ancak devrimci partinin politikasının sınandığı ve denendiği bir kitle veya propaganda çalışması yaratılamazsa; felç kalmaktan bölünmeye, demoralizasyondan devrimci mücadelenin terkine dek, bir dizi yıkıcı süreç baş gösterebilir. Teorinin göz ardı edilmesi kaba bir filistenizme yol açacakken, pratiğin göz ardı edilmesi de sosyal pasifliğe ve siyasal sekterliğe neden olur.

20.) Parti, bir propaganda grubu aşamasındayken de, gündelik sorunların ve mücadelelerin hepsi üzerine, örnek bir tutum almalı ve bunu duyurmalıdır. O sırada, sorunun veya mücadelenin yaşandığı yerde, partinin fiziksel bir gücü bulunmuyor olabilir. Ancak partinin yine de, kitlesel bir desteğe sahip olsaydı, o soruna veya mücadeleye nasıl yaklaşacağını veya önderlik edeceğini, onu nasıl çözmeye çalışacağını deklare etmesi gerekir. Böylece parti, kadrolarını yaşayan sınıflar mücadelesinin dersleriyle eğitebilir ve onların, toplumsal-siyasal deneyim sahibi olmalarını sağlayabilir.

21.) Azınlık durumundaki bir devrimci partinin inşa stratejisi ne gibi ilkesel temellerin üzerine oturmalı? James P. Cannon bu sorunun cevabı olabilecek birtakım açıklamalar getiriyor: *"Bizler azınlıkta iken, Marksist siyasi muhalefet silahlarıyla, eleştiriyle ve bir işçi programı ve işçi hükümeti için propagandayla mücadele ederiz. Barışsever çekimsizlik, anarşist bireysel sabotaj ve Blankist azınlık ayaklanması, darbe 'yöntemlerini' reddederiz. (...) Sanki küçük bir azınlık partisinin elinde propagandanın ('açıklamaların') dışında, belli belirsiz 'eylem'*

olarak betimlenmiş ama açıkça tanımlanmamış başka silahlar varmış gibi sürekli 'eylem'den söz etmek, yalnızca sorunu karmaşıklaştırıp içinden çıkılmaz hale getirir, anarşist ve Blankist duygulara açık kapı bırakır. Biz, bütün Marksist öğretmenlerimizi izleyerek, partiyi şimdiki kitlelere anlatma ve çoğunluğu kazanma gerçek görevine iyi bir başlangıç yapmadan önce kendisini anlamsızlaşmaya ve yıkıma mahkum etme tehlikesinden korunmak için bu tür düşüncelerin dışlanması gerekli olduğunu düşündük. (...) Biz sabotaja, terörizme ya da kitlelerin eyleminin yerine bireylerin ya da küçük grupların eylemlerini geçiren herhangi bir başka yönteme, Munis'in izniyle, 'cesaret' eksikliğinden dolayı değil ama Marksist olduğumuz için inanmıyoruz." Cannon'ın bakış açısı, katı bir gerçekçilikten besleniyordu. Devrimci partinin inşasının yerine geçirilebilecek olan başka herhangi bir çözüm önerisi söz konusu değildi ve hala da değil. Özetle bir devrimci önderliğin bina edilmesinin ontolojik koşulu kitlelerin ileriliği veya geriliği, konjonktürün uygunluğu veya uygunsuzluğu değil, onun yerine geçirilebilecek herhangi bir kategorinin somut karşılığının olmamasıydı.

22.) Bütün maceracı atılımlar (anarşist veya Blankist olsun) ve aynı zamanda bütün "kısa yolcu" taktikler (gerillacı veya parlamentarist olsun), içlerinde, işçi sınıfının devrimci kapasitesine duyulan inançsızlıktan kaynaklı bir Leninist inşa karşıtı öz barındırırlar. Bunlar aslında işçi sınıfının düzenini bozan ve onu önderliksiz bırakan saldırılardır. Bu bağlamda devrimci parti inşası alanındaki revizyonizmle ve sapmayla olan mücadele, işçi sınıfı içindeki devrimci siyasi faaliyetin yaşamsal öneme sahip bir parçasıdır.

23.) Bizim için önderlik krizinin Türkiye benzeri geri kalmış ülkelerdeki ayağının siyasi çözümü, proletarya diktatörlüğü hedefine sahip proleter devrimci partilerin inşasıdır. Türk kapitalizminin çelişkilerinin doğurduğu bu ülkedeki geniş küçük burjuvazi kitlesi, önderliğin proleter karakterinin vurgulanmasının özellikle önemli olduğunu hatırlatmaktadır. Zira devrimci partinin hangi sınıf veya sınıflar-toplumsal katmanlar içinde inşa edilmesi gerektiği, Türkiye benzeri ülkelerde tartışmalı bir konu başlığı haline almıştır. Bu noktada küçük burjuvaziye, köylülüğe, "halka" (yani orta sınıflara) ve ulusalcı önderliklere teslimiyeti, yeni türde bir "Türkiye gerçekliğinin" gerekli "devrimci" tedbirleri veya tavizleri olarak okuyan oportünistlerin, Lenin ile Troçki'nin tam tersi istikametinde yol aldıklarını belirtmemize ihtiyaç var mı?

24.) Türkiye devriminin partisinin hedefi, Türk solunun ezici çoğunluğunun aksine, küçük burjuva çevrelerde “prestij sahibi”, “itibar gören”, “sözü geçen” insanlar yetiştirmek değil, Enternasyonal’in perspektifi çerçevesinde işçi sınıfının, sosyalist devrimin ve devrimci partinin sorunlarına aşına öncüler yetiştirmektir.

25.) Partinin kurulmasının “zamanı” olup olmadığı yönündeki tartışmalar spekülasyon ve anti-Marksisttir. Parti inşası proletaryanın uzun vadeli devrimci çıkarlarının işaret ettiği faaliyeti organize etmek, sınıflar mücadelesinin gelişiminin bütün aşamalarında komünist politikayı sınıfa taşımak, kadroları bütün karşıdevrimci güçlere karşı çelikleştirmek ve işçi sınıfı ile sıkı bağlara sahip organlar-komiteler kurabilmektir. Parti inşası faaliyeti, iktidar mücadelesine hazır olmanın biricik güvencesidir. Parti, dünyayı yorumlamaya karşı dünyayı değiştirme perspektifinden doğmuş olan yöntemin eseridir. Bu tip bir devrimci partinin, yalnızca düzen güçlerine karşı değil ama bürokratik sol siyasi gericiliğe ve küçük burjuva protestoculuğuna karşı amansız bir muhalefetle var edilebileceği açıktır.